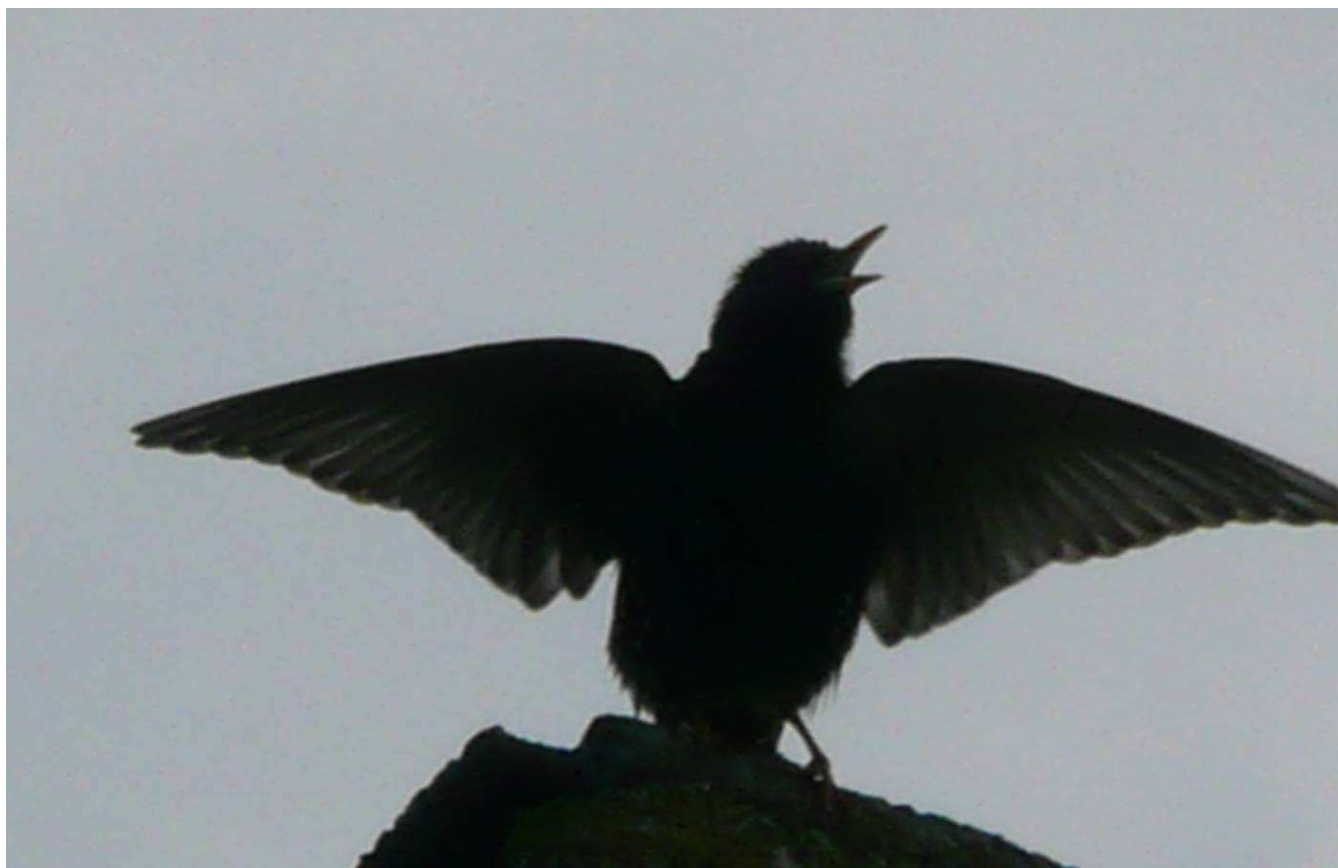

BURHINUS

Ó PTAČÍ ZPRAVODAJ

Zima už je za dveřmi a do České republiky již přichází jaro. Pomalu jsme se rozložili se zimními hosty a vítáme naše hnízdící ptáky. Již snad ze všech koutů je slyšet hvízdání sýkor, melodický zpěv kosů, cukrování hrdliček, vrzání špačků a plno dalších, našemu uchu libě znějících zvuků. Mnoho ptačích rodičů má shon se stavbou hnízda a někteří, jako například sovy, už vyhníždili a krmí svá mláďata. Jaro je asi pro většinu milovníků tou nejúžasnější dobou. Zdá se, že na ptáky narážíme takřka na každém kroku, ať jdeme do lesa, parku, anebo zamíříme k rybníkům. V tuto dobu přes naše území protahuje také velké množství ptáků ze severu, a tak můžeme ještě potkat různé severské kachny, či velké množství bahňáků. Jaro je zkrátka balsám pro duši. Užívejte si tedy.

ŠPAČEK OBECNÝ (*Sturnus vulgaris*) patří mezi pěvce a je jeden z nejtípičtějších ptáků nejen venkovských zahrad. Svůj brzký (někdy i začátkem února) přilet oznamuje vrzavým zojevem, ke kterému dodává oblíbené hlasy ze svého repertoáru. Předvádí, co se naučil na své zimní „dovolené“ a snaží se nalákat samičku. Různě se při tom čepýří a mává křídli, že to někdy vypadá, jako by nemohl odletět. I jeho mláďata jsou hlučná. Na podzim se špačci shlukují do obrovských hejn, která mohou vypadat i jako mraky. Když se pak letí společně okoupat, voda stříká na všechny strany. Tato hejna potom mizí do Středomoří, kde tráví zimu. Velká zimoviště jsou známá třeba z Říma.

ZAŽILI JSME

MEZINÁRODNÍ SČÍTÁNÍ VODNÍHO PTACTVA

24.01.2011

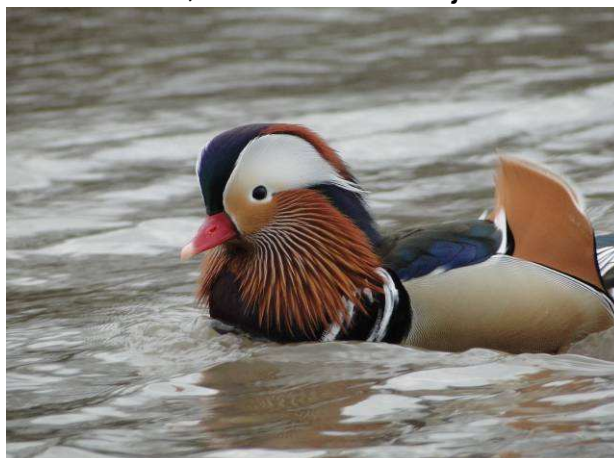
V neděli 16.1.2011 se konalo Mezinárodní sčítání vodního ptactva. My jsme šli trasu kolem Moravy z Chomoutova po Černovířský most jako obvykle. Kvůli velkému proudu a spouště vody toho z vodního ptactva, kromě pár kachen, **1 morčáka**, 4 volavek a **180 hus polních**, moc vidět nebylo. Za to z pěvců jsme měli možnost vidět 24 druhů. Les kolem řeky zpíval po celou dobu naší cesty. Z těch nezajímavějších to byli **jikavci**, hejno strnadů, stehlíků, hýlů, dále kavky, zvonci, čížci, tři druhy sýkor a dlasci. Po cestě jsme naráželi na tato hejna krmící se na cestě. Nad polem se buď proháněly kavky a vrány nebo tam lovilo káně. U mostů se drželo více kachen, letos ale žádná slípka ani potápka malá. U Černovířského mostu skončila naše hlavní trasa.

Část z nás pokračovala ještě na Nové Sady. Tam jsme pozorovali **4 potápky malé**, **konipase horského** (zajímavé pozorování z rušného města), **kachničku mandarínskou** a podařilo se nám odečíst i kroužek labutě velké (Národní muzeum Praha LB 2995).

AKCE BUTEO II.

19.01.2011

V sobotu 15.01.2011 proběhla už druhá akce Buteo (sčítání kání). Jednalo se o akci pořádanou LMP a my jako členové LMP jsme se také zúčastnili. Sčítání probíhalo jako vždy v okolí Chomoutovského jezera. Jezero bylo, ale zamrzlé, a tak z vodního ptactva jsme viděli jen 10 kormoránů a pár racků bělohlavých, kteří nám pro radost přelétli. Nad polem kroužila poštolka a nad silnicí přeletělo první káně dnešního dne. V lesíku jsme pozorovali šoupálky dlouhoprsté a hejno hýlů. U krmítka nás potěšili jikavec a dlask tlustozobý. Na druhé straně jezera jsme marně pátrali po kalousech, ale aspoň jsme si mohli přičíst druhé káně lesní. Na závěr pozorování jsme viděli strakapouda velkého a třetí, poslední, káně. U autobusu jsme potkali ještě Honzu Vidlaře, který se byl ráno podívat na řece Moravě a říkal, že místo včerejších osmnácti morčáků velkých jsou tam už jenom dva. Přesto jsme se zajeli na soutok Bystřičky a Moravy podívat a udělali jsme dobře, odměnou nám byla skvělá podívaná, kdy samice morčáka ulovila velkou rybu a ládovala ji do sebe přímo před námi. Tam jsme se rozloučili a největší šílenci z Ó-ptáků ještě pokračovali až na Nové Sady podívat se na kachničku mandarínskou.

OD ÚNORA PO JARO

V den pololetních prázdnin, 4.2., jsme vyráběli ptačí budky, které jsme pak jeli 12. a 13. února vyvěsit. Obešli jsme trasu mezi Mariánským údolím a Posluchovem. 6 budek jsme vyvěsili. Vyčištěných bylo 44. 12.3. Jsme zmapovali káně v rámci akce Buteo III. Tentokrát bylo kání 5 (oproti dvěma a třem). Chomoutovské jezero již rozmrzlo a tak jsme v pozorování měli i několik vodních ptáků. Ohromnou radost nám také udělali čečetky. V neděli 13.3. jsme provedli akci „Rozárium“ a máme 6 nových budek a krásné dopoledne za sebou.

CO NÁS TEPRVE ČEKÁ aneb KALENDÁŘ AKCÍ

Jaro jsou ptáci sami o sobě, takže není divu, že se za nimi určitě někam vypravíme. Bližší podrobnosti a některé další akce naleznete na našich webových stránkách.

- 20.4. 2011 oslavíme s našimi nejmenšími Den země. Letos je motivací „tajemství stromů“, ale bude zde i jedno ptačí, Ó, ptačí, stanoviště.
- 1. týden v květnu bývá již tradičně Vítání ptačího zpěvu. Letos se koná na opravdu mnoha místech, ale to naše proběhne 1.5. od 6:00 v Řepčíně.

ZE ŽIVOTA Ó, PTÁKŮ ČTVRTÁ SCHŮZE

Čtvrtá Ó, ptačí schůze se uskutečnila ve čtvrtek 24.2.2011. Z Ó, ptačích členů jsme byli jen čtyři, a taky Sluneční erupce způsobily, že nesvítala světla. Ale i v tak malém počtu jsme se při svitu svíček domluvili na tabulích do Rozária, popovídali jsme si o letošním Vítání ptačího zpěvu a rozebrali jsme tři vývržky z Rozária!

WEBOVÉ STRÁNKY

Na našich webových stránkách se už postupně hromadí další a další informace. Můžete zde nahlédnout na faunistickou databázi, zjistit, co nového se objevilo v Rozáriu a samozřejmě i články z našich akcí. Také již běží stránka o peří (ikdyž v provizorním provozu).

NOVINKY Z ROZÁRIA

Od začátku letošního roku se toho s naší činností v Rozáriu poměrně hodně změnilo. Zavedli jsme zde pravidelné mapovací kontroly, které začaly 7.1. a pokračují – až na výjimky - každý týden. A je to znát. Objevili jsme zde další čtyři druhy ptáků - sýkoru babku, labuť velkou, kavky a havrany - a máme zde letos pozorovaných již 34 druhů, přičemž celkový počet všech pozorování se vyšplhal na krásných 65 druhů. Také jsme zde vyvěsili 4 budky pro sýkory a jednu pro konipase. Jeden rehkovník ještě čeká na vyvěšení a krmítko už je v teploučku DDM. Nově plánujeme ke sčítání použít metodu rarefakce a pomalu se již začínají rýsovat i první cedule naučné stezky.

NOVINKY Z PTAČÍ ŘÍŠE

KROUŽKOVANÉ LABUŤE, KTERÉ PŘES ZIMU ZAVÍTALI DO OLOMOUCE

I letošní zimu bylo možno si v Olomouci užít odečítání kroužků. Na začátku ledna se v hejnu 14 starých a 2 mladých labutí, vyskytovala i jedna na první pohled neodlišitelná samička. Hejnko se spolu s kachnami přizívalo pod mostem na Masarykově třídě přes Moravu. Nohu naší hrdinky však zdobily kroužky. Kromě jednoho hliníkového vlastnila i žlutý, odečítací s nápisem 89HC. Díky tomu se jí podařilo rozpoznat a zjistit o ni mnoho zajímavého. Tato dáma pochází od Opatova nedaleko od Svitav a 28.8.2009 dostala hliníkový kroužek LB 6389. V Olomouci se objevila po 496 dnech a 60 kilometrech od svého okroužkování.

Druhá z okroužkovaných labutí, nebo spíše druhý, už takový „tulák“ nebyl. 8.5.2010 jeho nohu dozdobil hliníkový kroužek LB 2995. Kroužkovaný byl v Chomoutově a jako dospělý. Nám se podařilo labuťáka přistihnout spolu se samičkou na olomouckém zimovišti „U kojeneckého ústavu.“ Vyskytoval se tu pravděpodobně již delší dobu, ale náš odečet přišel po 253 dnech od okroužkování a 5 kilometrů daleko. Nyní nezbyvá než popřát našim hrdinům hodně štěstí do budoucího života.

„Labuťák“ LB 2995

MĚJME RÁDI KRKAVCE

Nedávno se mi dostal do rukou článek o krkavcích. Jsou zde popisováni jako krvelačná zvířata, co promyšleně útočí v hejnech a dokonce zabíjí telata na pastvách. Jeho autor byl zřejmě myslivec, neboť i jiní vypráví o hejnech krkavců která zabijí nebohé tvory. Dnes je krkavec velký ohrožený pták, a někteří lidé, kteří ho považují za „škodnou“, by rádi viděli povolení jeho odstřelů. Skutečnost se má ale jinak. Teď už neplatí heslo „ubývá nám ptáků, pojďme zabít straku!“ O tom, že krkavec je skutečně inteligentní pták, a že své činy asi předem promýšlí není pochyb. Pohádka o tvoření „gangů“ se mi však moc nelíbí. Krkavci většinou žijí v párech a rodinách, popřípadě na zimu utvoří menší hejna. Krkavci, a všichni ostatní krkavcovití ptáci, tvoří jakousi lesní „úklidovou četou“, která pojídá různé mršiny a všechno ostatní co se jim připlete pod zobák. A to že obča ukořistí nějaké to vejce, či ptačí mláděčko jim asi vyčítat nemůžu. Zkrátka v přírodě udělají více užitku než škody. Neplatí ani že by kvůli nim ptáci ubývali. Spíše tak drží dozor nad tím ostatním a určitě mají v přírodě místo vedle všech sýkorek, kání, srnců, telat i všeho dalšího, co do přírody patří. S lacinnou nabídkou od lidí je to však jiná. Nejednou jsem pozorovala kroužícího krkavce nad skládkou odpadu. Pro mnohé lidi představuje černé, lesklé tělo a bystrý pohled symbol smrti. Dnes už však asi nikdo z nás nevěří na to, že bychom byli krkavcem uhranuti, ale jakýsi respekt z nich má ještě mnoho osob. To ale neznamená, že bychm je měli zabíjet. Z krákajícího hlasu krkavce a jeho výrazné siluety mám vždy radost. Zase letí udělat do svého revíru pořádek. I proto mějme rádi krkavce.

MORČÁCI VELCÍ V OLOMOUCI

Asi každého milovníka ptactva, který chodí v Olomouci po Masarykově třídě a čas od času se podívá na hladinu, kde plavou většinou jen „kačeny,“ letošní zimu něco zaujalo. Abychom byli přesní, zaujali ho také „kačeny“, ale na kachny divoké. Letošní zimu jsme si totiž téměř v centru Olomouce užívali s morčáky velkými. O vůbec prvních ptácích je zmínka ze 6.1.2011, a to 6 dospělců. Jednalo se o 4 samce a 2 samice, kteří „velmi úspěšně lovili.“ Další záznam pochází až z 13.1., a to minimálně 2 ptáků na soutoku Moravy s Bystřicí. 14.1. již bylo morčáků 18 s pohlavím rozdělením pěkně na půl (asi lépe řečeno 9 samců a 9 samic). O den později jsme pozorovali okolo třinácté hodiny tři lovící samice, přičemž jedna byla velice úspěšná a s rybou se ke zlosti na protějším břehu sedícího rybáře předváděla. O 2 hodiny později již přibyli 2 samci a další samička. 17.1 byla pozorována 1 mladá samička a o dva dny později opět čtyři jedinci. Dalších 5 samiček bylo zjištěno v období oběda 22.1. V tento den bylo zaznamenáno i maximum, a to 30 jedinců, avšak přesně nevím kdy. O den později se již hlásili samice pouze 2 a 24.1. to už zase bylo samiček 5. Ráno 28. ledna se na Moravě v mlze projížděl sameček spolu se dvěma kamarádkami, okolo 16. hodiny však byl už pouze sám. 29. se zaznamenaly 3 samičky, ale o 2 dny později

to už bylo samiček 5 se dvěma samečký. 1.2. k včerejšímu počtu přibyl akorát jeden sameček. Další ptáci byli zaznamenáni až 12.2., a to v počtu 9ex. Pak si morčáci dali asi tak na měsíc pauzu a na soutoku Moravy s Bystřicí se neukázali. Samozřejmě, že jejich výskyt vyloučit nemůžeme, ale každopádně zde byli méně než v lednu. Zatím poslední záznam pochází ze 7.3., kdy se na ranní Moravě probouzeli 2 samečkové s 5 samičkami. Odpoledne však už po nich nebylo ani stopy.

Pozn. Data pochází z faunistické databáze ČSO.

PUŠTÍK OBECNÝ (STRIX ALUCO)

Již nejméně třetím rokem hnízdí v našem parku puštíci. Naši budku v Rozáriu zatím nechtějí osídlit, mají lepší místo, všichni víte kde.

Pušťík je sova, která může mít rozpětí až 96 cm. Živí se drobnými hlodavci (hraboši, myšice, plšáci), menšími pěvci a hmyzem, v jedné budce jsme našli i kostru ještěrky. Žije v lesích i městských aglomeracích, důležitá je pro ni přítomnost hnízdí dutiny. Mívá až čtyři bílá vejce, na kterých samice sedí 28 – 30 dnů (v době hnízdění jsou rodiče útoční, mohou napadnout narušitele). Mladí opouštějí hnízdo po 4 – 5 týdnech, rodiče je potom ještě 3 týdny krmí.

Loni jsme viděli jedno mládě.

Letos zahníždili obzvlášť brzy, však se podívejte na naši fotografii z 8.3. Pěnkava je pozorovala již 7.3.

Na kmenové Soví noci jsme volání mladých puštíků poslouchali na vlastní uši.

Přejeme našim puštíkům pohodu, hodně potravy a letos ještě jednu úspěšnou snůšku

...

JM

8.3.

10.3.na soví noci

13.3.

14.3.

19.3.

CO NOVÉHO MEZI PTÁKY

Letošní zima nabídla nejednomu milovníkovi ptáků mnoho zajímavého, a my Vám zde předkládáme kousíček na ochutnání.

Asi do poloviny ledna se u nás zdržovala potáplice malá i severní, většinou po 1ex.

Z tradičního zimního výskytu potápek malých a roháčů stojí za zmínku pozorování 30 ex. potápek malých v Praze. V Tovačově a Praze byla pozorována potápka rudokrká a na žltorohou bylo u nás za toto období „naraženo“ celkem třikrát: 1.12. Písek; 20. a 21.12. Tovačov; a Praha.

Pravidelně také byla hlášena hejna kormoránů velkých, a to až do 1 300ex.. 25.2. byl také na Nymbursku spatřen kormorán malý.

Již tradičně u nás zimovali čápi bílí v Blatné, 1ex. Byl spatřen i 28.1. v České Bělé. Zajímavý je i výskyt 80 volavek bílých v Dubňanech. Zimovali u nás také bukači velcí, a to v Praze, na Jizeře a u Ostravy (až 2ex.)

Zimovalo u nás i mnoho husí, běločelých bylo najednou až do 10 000ex., polních „pouze“ do 5 000ex. Byl zaznamenán výskyt všech tří druhů bernešek. Labutě zpěvné, kromě Zpěvanky byly také několikrát pozorovány. Za zmínku stojí i pozorování kajky mořské 10.1. v Mělníku. Zajímavé počty ostatních kachen jsou třeba hohol severní 110ex.; morčák velký 153ex.; kachna divoká 5000ex.; čírka obecná 83ex.; Polák chocholačka 1000ex.; labuť velká 239ex..... Byli u nás pozorováni třeba i morčáci prostřední, homolka, turpani hnědí, oba druhy kachniček polák kahalka...

Z dravců byl asi nejnápadnější orel mořský, který se objevoval až do 18ex.. Zajímavý je i výskyt 47ex. káně lesní. V menších počtech byl i pozorován: moták pilich, luňák červený, káně rousná, dřemlík tundrový, sokol...

Zajímavá pozorování z hrabavých patří jeřábkovi lesnímu, vesměs z Jeseníků, nebo třeba hejnu koroptví až o 22ex.

Celou zimu byli u nás pozorováni chřástalové vodní (do 2ex.), čas od času někdo spatřil jeřába nebo třeba i 500 lysek.

Zima není příliš vhodná k pozorování bahňáků, ale i odtud máme nějaké záznamy. Občas byl pozorován vodouš kropenatý, bekasina otavní či slučka. 19.1. se na jižní moravě vyskytla koliha velká a již od začátku února k nám přilétly čejky.

Co se racků týče, tak bouřní byli pozorováni až do 1 000ex.; bělohlaví do 330ex. stříbřití do 25ex. a chechtaví do 3600ex. Spatřen byl i racek žlutohý, mořský a malý.

Z měkozobích byla pozorována zimující hejna doupňáků, která čítala až 245 jedinců. Hrdliček zahradních bylo napočítáno až 1 000.

Zaznamenáno bylo až 36 kalousů ušatých či 7 pustovek několikrát byl slyšet výr a spatřen byl i puštík bělavý či sýček.

Od šplhavic máme časté záznamy strakapouda jižního, pozorován byl však i strakapoud bělohřbetý či datlík.

Výčet zajímavých pozorování pěvců uvedeme číslu největší zaznamenaná hejna: skřivan polní 350ex.; skřivan lesní; skřivan ouškatý cca 15ex.; chocholouš 5ex.; linduška horská 7ex.; skorec vodní 14ex.; brkoslav až 350ex.; drozd cvrčala 15ex.; sýkořice 7ex.; sýkora uhelníček 23ex.; moudivláček 10ex.; zedníček skelní; ťuhák šedý 3ex.; straka 170ex.; vrána šedá 72ex.; havran polní 5 000ex.; kavka obecná 1 100ex.; špaček obecný 14.12. 5 000ex.; vrabec polní hejna do 600ex.; vrabec domácí do 150ex.; konopka žlutozobá 70ex.; konopka obecná 500ex.; čížek lesní 666ex.; hýl obecný do 35ex.; stehlík 782ex.; čečetky do 20ex.; pěnkava obecná 200ex.; zvonek zelený 350ex.; sněhule severní; strnad obecný 200ex.; strnad luční 88ex. A strnad rákosní do 30ex.

POZNÁMKA: Soubor pozorování je získán z faunistické databáze ČSO. Podrobnosti a mnohá další pozorování naleznete zde.

.....

KAM ZA PTÁKY JARNÍ PARKY

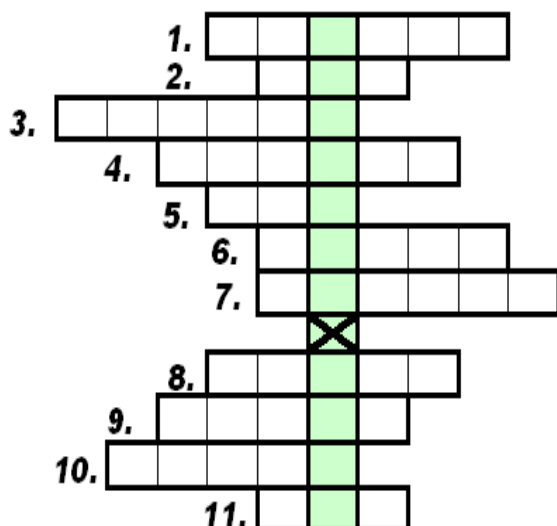
Pokud se chcete na jaře vydat za ptáky, můžete vyrazit zkrátka kamkoli. Pokud pocházíte z města, tak jednou, z mnoha důvodů výhodnou alternativou je, vyrazit si do parku. Jsou většinou v centru města, ale kus přírody zde naleznete také. A ptáci? Co se týče ptáků, tak právě zde je asi nejlepší začít s „učením“ hlasů. Pokud začnete již od brzkého jara, tedy spíše pozdní zimy, kdy jako první zpívá koňadra, či modřinka, budou se postupně přidávat hlasy další, a tak se vám jednotlivé zpěvy nepomíchají. Kromě ptačího koncertu si však užijete i vyzuální potěšení. V městských parcích, kde jsou ptáci zvyklí na lidi, se dají mnohem lépe fotografovat i pozorovat. Ať již při hnízdní péči, toku nebo sběru potravy. Můžete zde však pozorovat i ptáky nezvyklé. V některých parcích hnízdí strakapoudi jižní či prostřední, objevují se zde oba druhy žlun, a pokud máte štěstí, můžete výjmečně pozorovat i dudka nebo přelet orla mořského. I únorové procházky za šera vám mohou poskytnout třeba houkání sov. A ještě jedna věc. Do parku dojde skoro každý a nemusíte mít ani špinavé boty. Takže pokud máte ještě chvíli čas, než začne třeba divadlo, můžete ještě zkusit pozorovat něco zajímavého.

.....

PRO CHYTRÉ HLAVY

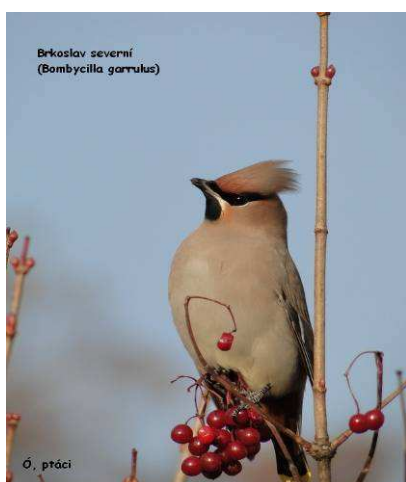
Jaro je jako stvořené pro pozorování ptáků, a tak jsme Vám vaše jarní pozorování chtěli zpříjemnit něčím jednodušším. V pravém sloupečku jsou zpřeházeně napsaná jména různých ptáků. Pokud je dosadíte do křížovky a vyjde Vám tajenka, dozvíte se, co naleznete na další samolepce. Pokud nám k tomu ještě tajenku zašlete do 1. června, tuto samolepku obdržíte.

1. K Ý O S A R
2. S O K
3. V H A R N A
4. N I C Ě P E
5. U P S
6. C H A N A K
7. T Í S Ž O Ř
8. Ě T U B A L
9. K S I P Í
10. E T A D L
11. R V Ý

NOVĚ VYCHÁZÍ

Jestli jste minul luštili křížovku, jistě víte, že vní vyšlo: BRKOSLAV SEVERNÍ. A právě s jeho portrétem vyšla samolepka.

Ó, ptáci

KONTAKT

o.ptaci@gmail.com

AUTOŘI

Autoři článků: Ondřej Belfín, Jaroslav Marx, Kateřina Ševčíková

Autoři fotografií: Ondřej Belfín, Jaroslav Marx, Kateřina Ševčíková...

UPOZORNĚNÍ!

Všechna práva vyhrazena. Šíření fotografií a částí textu, bez předešlého souhlasu autorů, zakázáno. Redakce nezodpovídá za obsah ani za případné tiskové chyby či překlepy.